

«ARIADNE AUF NAXOS» I TYSKUNDERVISNINGEN

Grafisk element gjengitt med tillatelse fra NOSO

På planleggingsdag i november 2016 ved Nord universitet for lærere ved videregående skoler i Salten, kunne lærerne blant annet velge et seminar med opera som tema. Nordnorsk opera- og symfoniorkester (NOSO) arbeidet da med oppsetting av en tysk opera, «Ariadne auf Naxos», i Stormen Konserthus, Bodø. Som tysklærer så jeg straks mulighetene for å knytte tekstene og sagnet til tyskundervisningen, da sagn og eventyr er en del av det faglige innholdet.

I denne praksisfortellingen deles plan og gjennomføring av arbeidet, samt litt fra evalueringen i etterkant. Tekster og gloselister fra tyskundervisningen ligger som et vedlegg.

PLAN FOR ARBEIDET

1. Forarbeid
2. Tekster: Sagn og libretto.
3. Besøk av sanger og pianist.
4. Operaforestilling (generalprøve).
5. Evaluering av forarbeid, besøk og forestilling.

1. FORARBEID

Skolens tysklærere så mulighetene i å bruke «Ariadne auf Naxos» i forbindelse med undervisning om sagn og eventyr. Å få elevene ut av klasserommet gjøres ikke så ofte, så den muligheten ville vi gjerne gripe. Skolens ledelse var umiddelbart positiv og påtok seg å dekke nødvendige utgifter. Dette var jo svært motiverende.

Så måtte hovedpersonene i dette, elevene, forelegges tilbudet. De fikk forklart at dette ville innebære jobbing med tekster og oppgaver, besøk av sanger og pianist, å være til stede på generalprøven og evaluere opplegget etterpå. De ville også få avspasering for å stille en ettermiddag og kveld til disposisjon. Ingen skulle tvinges med på forestilling, men ønsket var at alle skulle delta. Elevene var positive fra første stund. Selv om opera ikke var 'deres' musikkform, virket det som om de var nysgjerrige på hva det dreide seg om. Hvis en del av dem ikke hadde ønsket dette, hadde vi selvsagt heller ikke gjort det.

2. TEKSTER:

Med utgangspunkt i librettoen ble tekstene, som elevene skulle jobbe med, satt sammen. Det var naturlig å starte med innholdet i prologen, der det fremgikk hvem som var til stede i stykket og hva som foregikk.

Til sagnet om Ariadne og Theseus ble tekster fra ulike bøker om opera benyttet. Informasjon fra NOSO, internett og leksikon ble også brukt. Det ble satt opp en oversikt over de ulike personene og en rikholdig gloseliste med betydning av ord og begrep. (Se vedlegg 1.)

Etter at elevene hadde jobbet med teksten og fått en forståelse for innhold og symbolikk, arbeidet de etter valg enten med framlegg om øya Naxos, Hades og den greske gudeverden, maleri med tema fra sagnet eller noen fakta om komponist og forfatter. Dette gjaldt elever som har faget på nivå 2 vg1 og nivå 1 vg3. Til elever på nivå 1 på de øvrige trinnene måtte teksten tilpasses ytterligere. På oppsatt ordinær skriftlig prøve i februar ble det gitt skriveoppgaver som gav mulighet til å skrive om eventyr, sagn, kunst og kultur. (Se vedlegg 2.)

3. BESØK AV SANGER OG PIANIST.

Det var av stor betydning at klassene, i god tid før selve generalprøven, fikk møte Elisabeth Misvær (sanger og rådgiver ved Nasjonalt senter for kunst og kultur) og Lisa Ljønes (organist/pianist). Tyskelevne og interesserte fra personalet var til stede. Elisabeth fortalte om opera generelt, om sang og stemmebruk, litt om komponist og forfatter til «Ariadne auf Naxos», og om innholdet i operaen. Akkompagnert av Lisa fremførte Elisabeth to operaarier, og ga oss en smakebit fra operaens verden.

Elevenes møte med sanger og pianist ble tatt veldig godt imot. Det viser at når man får forklart hva man skal se, høynes utvilsomt opplevelsen av selve forestillingen. Det elevene tidligere hadde jobbet med i tekstarbeidet ble her satt inn i en sammenheng. At det også ble gitt smakebiter fra operaens verden, ga elevene en større forståelse for hvordan stemmen kan trenes opp til å bære akustisk (uten mikrofon).

Med bakgrunn i tekstarbeidet og gjennomgangen vi fikk ved dette besøket, var alle godt forberedt til besøke Stormen Konserthus for å overvære selveste generalprøven.

4. OPERAFORESTILLING.

36 elever og 7 ansatte dro til forestillingen etter endt skoledag. Dette ble en lang skoledag for elevene, og de fikk derfor avspasere fra tyskundervisning etter avtale.

Kort oppsummert kan man si at elevene var godt fornøyd med det de hadde sett og opplevd. Prologen appellerte mest til dem. Der var det mye dynamikk, og den fremsto som særlig spennende for dem.

5. EVALUERING AV FORARBEID, BESØK OG FORESTILLING.

Forarbeid og jobbing med tekster gikk utrolig greit fordi alle elevene var så positive til å få det til. Utarbeiding av tekstene tok naturlig nok noe tid, men her fordelte lærerne arbeidet ved at en skrev hovedteksten, mens en annen brøt den ned til enklere språk og en tredje leste korrektur.

Forventningene til forestillingen var trolig noe blandet, men da elevene i etterkant ble utfordret til å tilkjenne sin oppfatning var alle overveiende positive til det de hadde hørt og sett. De opplevde nok at forestillingen var noe lang, men samtidig ble de overrasket over stemmene til solistene og at de sang uten mikrofoner. At operasangere må konsentrere seg om å synge samtidig som de er skuespillere, var en overraskelse for mange. Av innholdet var det prologen som syntes å slå best an.

I skriftlige refleksjonsnotat fra elevene kom det blant annet fram at:

- Det var en spennende opplevelse og elevene likte at det ble noe utenom det vanlige i undervisningen. Elevene er takknemlige for at de fikk muligheten til å være med på prosjektet, og det var mye læring i form av nye ord og uttrykk, om gresk mytologi og opera.
- Dette var noe nytt og interessant
- Dette var imponerende, «måten de brukte stemmen på»
- Noen elever fikk større interesse for gresk mytologi
- Skuespillerne var flinke, «mye flinkere enn jeg hadde forventet»
- Scenografien ble beskrevet som fantastisk
- Elevene syntet opplevelsen var bra, og «så kan man jo si at man har vært på opera og opplevd det».
- Ja, kunst kan skape refleksjon.
- Hadde ikke teksten vært gjennomgått på forhånd så hadde elevene ikke forstått så mye.

I etterkant har lærerne reflektert over følgende spørsmål:

- Har introduksjonen til operaen Ariadne auf Naxos fremmet interesse, inspirasjon og nysgjerrighet hos lærere og elever og eventuelt på hvilken måte?
- Har møtet med aktører fra NOSO Opera gitt større forståelse for opera som kunstart?
- Kan denne arbeidsformen knyttes direkte opp mot læring og konkrete kompetansemål og/eller fagbegreper? Eventuelt hvilke og hvordan?
- Hva har elevene hatt størst læringsutbytte av underveis?
- «Sterke kunstneriske og kulturelle opplevelser setter i gang tanker og refleksjoner!»
Hvilke tanker og refleksjoner har lærere og elever gjort i prosessen og i etterkant.

At det ble gitt mye informasjon om forestillingen i forkant gjorde det enklere for alle å huske den og ha en oppfatning om den. Både elever og lærere uttrykte at de var imponert over prestasjonene og det arbeidet og perfektioneringen som ligger bak en slik fremføring.

Som faglærere og pedagoger ser vi at det er fullt mulig å knytte undervisningen opp mot musikkproduksjoner av ulike typer. Det å overvære forestillingen økte motivasjonen både hos elever og lærere.

Elevene har lært mye om det greske sagnet, og kjærlighetshistorien om Ariadne og Theseus gjorde inntrykk. De har videre fått litt innsikt i hva operasangere må ha av kompetanse, noe som imponerte flere av elevene. Å få en forståelse for hva som er mulig å lære og å trene seg opp til, er jo en fin måte å profilere læring generelt på. I tillegg har elevene brukt det tyske språket og lært mange nye ord/uttrykk.

Når det gjelder tanker og refleksjoner knyttet til sterke kunstneriske og kulturelle opplevelser, er dette spørsmålet vanskelig å svare på. Likevel var det for mange en overraskelse at dramatik og sterke følelser som kjærlighet, svik, følelse av å være forlatt o.l. kunne uttrykkes så sterkt i en opera.

I arbeidet med tekstene kom det menneskelige følelsesaspektet fram, noe elevene raskt oppfattet. Under selve forestillingen kom jo også dramatikken til syne, og den forsterket disse følelsene.

Oppsummering

Deltakelse i det som for oss ble 'et opera-prosjekt' har vært utrolig spennende. De overveiende positive og nysgjerrige holdningene til de involverte har vært til stor inspirasjon, og det var overraskende at så mange var nysgjerrige på opera. At både elever og lærere gjennom et slikt prosjekt kan få utvidet sin kulturelle kompetanse, samtidig som faglig læring og utvikling skjer, kan det ikke være noen tvil om.